

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce **P. Č.**, proti žalované **České advokátní komoře**, se sídlem Praha 1, Národní 16, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 11. 2012, č. j. 10 A 149/2012 – 10,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Městský soud v Praze, v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením žalované, usnesením ze dne 6. 11. 2012, č. j. 10 A 149/2012 – 10, nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků. Městský soud konstatoval, že nepochybuje o nemajetnosti žalobce, nicméně osvobození od soudních poplatků mu podle § 36 odst. 3 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) nepřiznal především proto, že jeho žádost představuje zneužití tohoto institutu. Poukázal na to, že žalobce vede velké množství sporů o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 106/1999 Sb.“), s různými institucemi. Tyto spory v naprosté většině nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem žalobcovy životní sféry. Pokud jde o nyní projednávanou věc, zde městský soud nemohl posoudit charakter žalobcem požadovaných informací, neboť žalobce neposkytl soudu kopii žádosti o informace, a to ani přes opakovanou výzvu. Porušení této žalobcovy procesní povinnosti vyhodnotil městský soud v jeho neprospěch s tím, že z údajů obsažených ve spise neplyne žádná indicie, dle které by žalobcem požadované informace měly jakýkoliv vztah k jeho životní sféře.

Usnesení městského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod. Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že stěžovatelem jsou tvrzeny kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), d) s. ř. s. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena § 103 odst. 1 s. ř. s. je záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde proto o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Stěžovatel v kasační stížnosti namítl několik pochybení městského soudu, která jsou, dle jeho názoru, důvodem pro zrušení napadeného usnesení. Především městskému soudu vytkl, že mu v podstatě zakazuje domáhat se poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb. Dále poukázal na údajnou značnou libovůli městského soudu při výkladu právních norem a hodnocení skutkových zjištění. Stěžovatel městskému soudu vytkl, že zapírá jeho podání ze dne 2. 11. 2012, kterým reagoval na výzvu a doložil požadované listiny; podle stěžovatele je naprosto vedlejší, že toto podání odeslal až dne 7. 11. 2012, poněvadž desetidenní lhůta ke splnění povinnosti nemůže být u osoby v hmotné nouzi považována za přiměřenou. Městský soud podle stěžovatele *připojil i další lži* a neoznačuje písemnosti jeho vlastní značkou, ač žádná osoba není povinna pamatovat si všechna svá podání. Tento postup podle stěžovatele vyvolává anarchii. Stěžovatel rovněž uvedl, že městský soud srozumitelně nevysvětlil, proč zpochybňuje jeho aktivní legitimaci k podání žaloby. Dále stěžovatel podrobně rozvedl, proč nesouhlasí s názorem městského soudu, že zneužívá institutu osvobození od soudních poplatků.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti kasační stížnosti; ze soudního spisu totiž zjevně vyplývá absence dvou podmínek řízení. Především nebyl zaplacen soudní poplatek za kasační řízení [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) a Položka 19 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu jmenovaného zákona] a stěžovatel též není zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Z judikatury Nejvyššího správního soudu se však podává, že „*v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37). Kasační stížnost je tudíž přípustná.

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních

poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je kromě jiného uvedeno, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Jak vyplývá z tohoto ustanovení, účastník řízení může být osvobozen od soudních poplatků při splnění těchto předpokladů: 1. podání žádosti o osvobození od soudních poplatků; 2. podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný; 3. doložení nedostatku prostředků.

Protože je Nejvyššímu správnímu soudu z jeho činnosti známo, že o podobných návrzích stěžovatele bylo zdejším soudem rozhodováno již v desítkách případů, je třeba vycházet z konstantní judikatury (viz např. rozsudek ze dne 26. 7. 2011, č. j. 2 As 78/2011 - 27), podle níž „*dochází-li ze strany účastníka řízení ke zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků, není možné mu tuto výhodu přiznat (...) Na druhou stranu je však třeba zdůraznit, že každou žádost o osvobození od soudních poplatků je nutné s ohledem na okolnosti konkrétního případu pečlivě posoudit s tím, že rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků z důvodu zneužití tohoto dobrodiní ze strany účastníka řízení musí být řádně odůvodněno*.“ Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, publikovaného pod č. 2601/2012 Sb. NSS, se podává, že „*[i] když účastník je nemajetný, takže by zásadně bylo namístě přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodiní odepřít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. O výše uvedený případ se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastníkovy životní sféry (netýkají se, a to ani nepřímo, účastníkova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastníkovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí).*“

V nyní projednávaném případě je klíčové posouzení toho, zda městský soud dostatečně odůvodnil a konkretizoval, v čem spatřuje zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků stěžovatelem. Nejvyšší správní soud má za to, že této svojí povinnosti městský soud dostál, neboť uvedl konkrétní důvody, pro které žádosti o osvobození od soudních poplatků v daném řízení nebylo možné vyhovět. Vedle počtu vedených sporů, což by samo o sobě ještě nemohlo svědčit o samoúčelnosti stěžovatelových podání, městský soud poukázal na průběh tohoto sporu, který se podobá obdobným sporům vedeným stěžovatelem, týkajících se žádostí o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., s tím, že stěžovatel v rámci prostředků procesní obrany zdůrazňuje jakékoli formální nepřesnosti v postupu žalované, lpí na formálním procesu jejich odstraňování, přičemž jeho snahou již není vyřešení samotného sporu, nýbrž neustálé zpochybňování jednotlivých úkonů žalované i soudu; tento postup přitom stěžovatel uplatňoval i v nyní řešené věci. Městský soud konstatoval, že pokud stěžovatel hodlá svá práva vymáhat soudní cestou, a to v takovém rozsahu a takovým způsobem, je třeba po něm spravedlivě požadovat, aby soudní řízení vedl s vědomím existence nákladů řízení.

V dané věci se jedná o spor týkající se žádosti stěžovatele o poskytnutí informací ze strany žalované. Podobného rázu jsou i jiné spory stěžovatele projednávané Nejvyšším správním soudem i soudy krajskými, ať už jde o řízení vedená proti žalované či proti jiným institucím. Městský soud správně konstatoval, že tyto spory (mezi něž patří i žaloba podaná v této věci) nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímo, jeho majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však předmětný spor nemá. Ač městský soud neměl k dispozici žádost o informaci, přestože její předložení po stěžovateli opakovaně požadoval, dostatečným způsobem odůvodnil, v čem spatřuje zneužití institutu osvobození do soudních poplatků v tomto konkrétním případě. Sluší se podotknout, že stěžovatel požadované listiny do soudního spisu dodal dne 8. 11. 2012, tj. v době, kdy již bylo rozhodnuto o nepřiznání osvobození od soudních poplatků a toto rozhodnutí bylo vypraveno k poštovní přepravě dne 7. 11. 2012. Městský soud tyto listiny nikterak nezapřel, naopak je založil do soudního spisu; na vydané rozhodnutí již ale nemohly mít vliv. Nejvyšší správní soud tyto listiny prostudoval a zjistil, že stěžovatel požadoval po žalované zodpovězení dvaceti sedmi dotazů, mimo jiné například poskytnutí seznamu všech samostatných advokátů v Brně a v Praze, celkový počet advokátů v Plzni, počet advokátů v Praze v zaměstnaneckém poměru, či seznamu *„všech advokátních kanceláří v témže sídle, jež jsou obchodními společnosti, včetně IČ, obdobně sdružení advokátů“*. Dále požadoval například zodpovězení, od kdy byl advokátem *„ten určený pod č. j. 1900/11 z Cejlu“*, *„od kdy má sídlo v Praze advokát č. 1638“*, dále poskytnutí seznamu sídel *„všech advokátů příjmením Vlk, včetně evidenčních čísel, obdobně Kalvoda“*. Stěžovatel dále žádal o sdělení evidenčního čísla advokáta, kterého určil konkrétně uvedeným rodným číslem a závěrem žádal o sdělení *„třetí číslovky roku narození u advokáta zapsaného pod č. 2629, 2630, 2632, 2633“*, apod. Stěžovatelem formulované dotazy vypadají spíše jako logické úlohy, než jako vážně míněná žádost o poskytnutí informace; ze žádných okolností neplyne, že by stěžovatel měl pro tyto žádosti důvod, vztahující se k jeho životní sféře. Stěžovatel má jistě právo na poskytnutí informací, z nichž bude patrné, že předmětný spor se nějakým způsobem skutečně týká jeho životní sféry; v opačném případě je vskutku na místě výjimečně osvobození od soudních poplatků odepřít. V podrobnostech a pro stručnost odkazuje Nejvyšší správní soud na jeho rozsudek ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, publikovaný pod č. 2601/2012 Sb. NSS.

Lze tak uzavřít, že z odůvodnění napadeného usnesení městského soudu je dostatečně patrno, že tento soud plně respektoval ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu, založenou na premise, že ve výjimečných případech lze odůvodnit neosvobození od soudního poplatku zneužitím tohoto institutu, a to za podmínky, že toto odůvodnění bude dostatečně konkrétní, rozumné a přesvědčivé.

K dalším námitkám stěžovatele lze souhrnně konstatovat, že většina z nich není vůbec způsobilá zpochybnit věcnou správnost a zákonnost napadeného usnesení (např. vytýkané používání minulého času v odůvodnění atp.). Pokud jde o skupinu námitek brojící proti důvodům, pro které stěžovateli nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, ta byla vyhodnocena a odůvodněna městským soudem správně a v souladu s judikaturou zdejšího soudu, jak ostatně plyne ze shora uvedeného.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, nezbylo mu, než ji za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1, věty druhé s. ř. s. rozsudkem zamítnout.

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti neúspěšný; nadto nelze z povahy věci o míře procesní úspěšnosti mezi jednotlivými účastníky ani uvažovat, neboť napadené usnesení se týkalo pouze otázky (ne)osvobození žalobce od soudních poplatků.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. února 2013

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně

senátu